

cizozemská surovina býti — v poměru k normálnímu výtěžku při zpracování — clem zatížena poměrně níže než produkt z ní vyrobený, což arci bývá přímo snahou tuzemských zpracovatelů cizozemského materiálu.

§ 35. Řízení zušlechťovací.

Řízením zušlechťovacím (apreturním) rozumíme připuštění bezcelného dovozu surovin a polotovarů z ciziny do tuzemska za tím účelem, aby zde byly zpracovány nebo zušlechťovány a pak v určité lhůtě opět zpravidla do téhož cizího státu vyvezeny (na př. dovoz nastříhaných rukavic z Německa k ušití do českého Rudohoří, t. zv. zušlechťovací řízení aktivní, a naopak t. zv. zušlechťovací řízení pasivní, bezcelný přívoz tuzemského zboží, které bylo do ciziny k zušlechťování vyvezeno a nyní opět se vrací (jako na př. vývoz tuzemských koží do Německa k barvení a zpětný bezcelný dovoz do Československa). Při ušlechťovacím (nebo dle dřív obvyklého termínu a preturním) řízení aktivním se zušlechťovací proces provádí v tuzemsku buď pro jeho větší pokročilost technickou nebo pro levnější mzdy pracovní (tuzemsko tu jaksí za mzdu předebírá zpracování cizích surovin a polotovarů pro cizinu a větší jejich hodnota při vývozu ve stavu zušlechťovém přirůstá aktivu tuzemské bilance tržební), pasivní řízení zušlechťovací jest tedy nezbytno zejména, když domácí výroba je dosud vyspělá jen v produkci polotovarů a dokončující proces výrobní lze provést technicky dokonaleji nebo levněji jen za hranicemi.*) Někdy se mluví o zušlechťovacím řízení transiitním, když cizí surovina po zušlechťování v tuzemsku jde do jiné cizí země, než z které byla beze cla dovezena.

Zušlechťovací řízení vyskytuje se často zejm. u zboží textilního k bílení, barvení, apretuře, tisku, valchování (tak na př. vývoz vlněného zboží z Německa k barvení do Holandska nebo švýcarských tylů k vyšití do Německa), ale i u zboží železného, ozdobného, také při obilí povoloval se u nás bezcelný dovoz za-

---

*) R. 1880 odepřelo Německo Rakousku další volný vývoz hrubého plátna z pomezí krkonošského do slezských a severoněmeckých apretur, načež Rakousko odpovědělo zrušením apreturního řízení od 31. prosince 1882 na prospěch tuzemských tiskáren a barvíren, kdežto dosud apreturu, barvení i tisk českých tkaniv prováděly továrny saské, durýnské, viremberské i alsaské, a hotový cenný tovar přicházel k nám potom zpět beze cla.

hraničního obilí, aby se z něho v tuzemsku semlela pro vývoz mouka (t. zv. mlecí řízení), a naopak pasivní řízení mlecí, totiž bezcelný zpětný dovoz mouky semleté v cizině z obilí tam od nás vyvezeného, dále zušlechťovací řízení u rýže a rýžového škrobu, u vozidel, střeliva, nádobí atd.

Zájem domácího průmyslu i fisku nutí ovšem při zušlechťovacím řízení k jistým kautelám. Jsou možny dva principy, buď průkaz totožnosti (identity) osoby dovozce a vývozce a zboží vyvezeného s dovezeným, buď princip ekvivalenční, t. j. průkaz, že zboží vyvezené je co do množství i jakosti rovnocenné se zbožím beze cla dovezeným.

U některých druhů zboží je přesný průkaz identity velmi nesnadný (u mouky, železa a pod.), i bývá od něho druhdy upouštěno, když by obtíže s ním spojené ohrožovaly samo povolení této výhody (tak od celního zákona z 13. února 1906 všeobecně v bývalém Rakousko-Uhersku, kdežto před tím býval průkaz totožnosti zrušován pro jednotlivé druhy zboží, nejprve v r. 1882 v řízení mlecím, pak r. 1887 pro surové železo k výrobě strojů a lodí pro vývoz, pro průmysl vyšivačský ve styku se Švýcarskem, pro loupání rýže atd.).

Nežádá-li se přesný průkaz identity, nebo není-li jako při mlecím řízení průkaz totožnosti ani možný, může restituce cla zaplaceného při dovozu suroviny zahrnovati v sobě při opětném vývozu tovaru v ý v o z n í p r e m i i, jestliže se technickými pokroky podařilo vyrobiti a vyvézti z dovezené suroviny více tovarů, nežli celní zákon předpokládá (na př. stanoví se mlecí poměr 100 kg pšenice = 70 kg mouky, kdežto ve skutečnosti bývá výmlat ze 100 kg větší, třeba 80 kg mouky; za vyvezených 70 mctů mouky mohl tedy vývozce dovéztí opět beze cla 100 mctů pšenice, ze které vymlel 80 mctů mouky, 10 mctů mouky zůstalo z ciziny tedy nevyčleno).

Pro tyto skryté vývozní prémie vznikal, zvláště proti mlecímu řízení, odpor jak u výrobců (zemědělců a mlynářů) domácích, tak i u konkurentů zahraničních. V Rakousko-Uhersku bylo proto mlecí řízení — od r. 1882 bez průkazu identity, toliko s požadavkem ekvivalence a to do r. 1896 za příznivého poměru mlecího — k naléhání předlitavských mlynářů, kteří se pokládali za zkráceny skrytými vývozními premii, poskytovanými exportním mlýnům uherským zejm. při dovozu pšenice balkánské, nejprv r. 1896 značně stíženo a posléze od 1. ledna 1900

úplně odstraněno. V posledních létech předválečných požadováno však jeho znovuzavedení v zájmu povznesení vývozu mlýnských produktů.

Mlecí řízení trvalo i v Německu, ve Francii bylo již r. 1836 upraveno dočasné přípuštění obilí a surového železa a j. zboží beze cla (»admission temporaire«) na záruční úpisy (acquits à caution), které se staly předmětem obchodu podobně jako dovozní listy v Německu, zušlechťovací řízení je i ve Švýcarsku (v průmyslu textilním), v Itálii (pasivně hedvábí k barvení do Švýcar a Francie, aktivně obilí, cukr, kovy a j.).

Zušlechťovací řízení vyvinulo se z pouhého, původně skrovného pohraničního styku zejména krajín, původně k téměř státnímu celku přísluševších (jako na př. mezi Pruským Slezskem a českými zeměmi bílení pruského plátka nebo stkávání pruské bavlněné příze v Čechách za zdejší nízké mzdy, v jihotyrolském železničském průmyslu ve styku se sousední Itálií). Bylo však i jinak v různých zemích na podporu domácího průmyslu uznáváno a podněcováno (ve Francii již za Colberta, v Rakousku upraveno pro vzájemný styk mezi »dědičnými zeměmi« r. 1769 a pro styk s cizinou r. 1788 a posléze celním a monopolním řádem z r. 1835). V dobách přituhující ochrany celní bývá i zušlechťovací řízení obmezováno vybíráním zvláštního »a p r e t u r n í h o c l a« na výrobky přivážené po zušlechťení zpět do tuzemska nebo zvlášt přísnými kontrolními opatřeními a pod.

§ 36. Vývozní náhrady (celní a daňové restituce) a vývozní premie.

I. Stát poskytuje při vývozu určitých statků náhradu

za spotřební daň, která byla při jejich výrobě v tuzemsku zaplácena, nebo

za clo, které bylo zapláceno při dovozu jejich nebo jich suroviny z cizozemska, protože daň i clo theoreticky mají zásadně postihnouti jen konsum tuzemský, ale hlavně proto, že by odepření restituce daňové nebo celní a tedy zdražení zboží bylo s to ochromiti soutěživost domácí výroby na trhu světovém (leč by ovšem zboží tuzemské mělo ráz monopolní, uplatňující se i za hranicemi, jako na př. anglické uhlí, léčivé vody a pod.).

Od zušlechťovacího řízení liší se celní restituce tím, že se při onom placení cla sečká a pozdější vývoz zboží se předem